

אם באה אחר ברכת המזון צריכה ברכה לפנייה ולאחריה¹⁶⁸. ורבינו חננאל זצ"ל¹⁶⁹ פירש כך שאין דבר הבא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונה ברכה לפניו ולא לאחריו אלא פת הבאה בכיסניו, אע"פ שמחמת הסעודה באה, מכל מקום כתב¹⁷⁰ שבאה בתוך הסעודה, ומשום הכי אינה טעונה ברכה לאחריה, דנפקא בברכת הזן. ודווק' נקט הביאו לפנייה תאנים וענבים בתוך הסעודה, שלא היו לפניו בשעה שבירך המוציא אלא לאחר שבירך המוציא באו לו, אבל אם היו לפניו בעת שבירך על הפת המוציא פטר כל הפירות, דהא משנת שלימה קתני לקמ' בפרקינ¹⁷¹ בירך על הפת פטר את הפרפרת, ולא תימא דפרפרת מיקריא לפת¹⁷² ומני דמילפתא ביה פיתא פטר ליה, אבל שאר פירות וירקות דלא מילפתא בהו פיתא לא פטרא, דהא תנן בערבי פסחים¹⁷³ הביאו לפניו מטבל בחזרת עד שהוא מגיע לפרפרת הפת, פי' קודם שיבא לפניו חזרת, דתוך סעודה שמברך עליה על אכילת מרור, ששני טיבולין הוא עושה אחד קודם אכילה ואחד בתוך הסעוד¹⁷⁴, כדי שיראו התינוקות וישאלו. והוא דתוך הסעודה קרי ליה פרפרת הפת, מפני שכל פירות וירקות נקראין פרפרת, שממשיכין את הלב ומפתחין אתו שיהא תאב לוכל, אע"פ שאין מלפתין בו את הפת, מיכן למדנו שברכת הפת פוטרת כל מיני פירות שהיו לפניו ודעתו לוכל מהן בתוך סעודתו, ואע"ג דלא מילפת בהו פיתא, ומשום הכי נקט הביאו לפניו בתוך סעודה, שלא פטרן ברכת הפת, אבל אם הביאן בתחילת הסעודה בשעה שמברך המוציא, ברכ' הפת פוטרתן ואין צריכין ברכה לפניו ולא לאחריהן, וכל דברי רב פפא דלקמ' כן לא אמרן אלא שבאו לפניו בתוך הסעודה ולא היו לפניו בעת שבירך המוציא ולא היתה אז דעתו עליהן¹⁷⁴, ופליגא דר' חייא, דאמ' ר' חיי' פת פוטרת כל מיני מאכל, ואע"פ¹⁷⁵ שבא בתוך הסעודה, ויין פוטר כל מיני משקין, ואע"פ¹⁷⁵ שבאו בתוך הסעודה.

אמ' רב פפא היל' דברים הבאין מחמת

הסעודה בתוך הסעוד' אין טעונין ברכה לא לפנייה ולא לאחריהן, פי' אילו הן מיני לפתן, כגון בשר ודגים, שאינן נאכלין אלא עם הפת¹⁷⁶, ואע"פ שבאו בתוך הסעוד', וכשבירך על הפת לא היתה דעתו עליהן, אפי' הכי פת פוטרתן, דכל מידי דמילפתא בהו פיתא כפת דמי, וכי היכי דאם בא לו פת בתוך סעודתו אינו מברך עליה, הם הכי נמי במיני ליפתן אינו מברך עליהן, שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה, טעונין ברכה לפנייה ואין טעונין ברכה לאחריהן, פי' אין דרכן ללפת בהן הפת, אלא דרכן לבוא בתוך הסעודה להשביע את כריסו¹⁷⁷, כגון דייסא ומעשה קדירה אין פת פוטרתן, כיון שלא היו לפניו בעת שבירך המוציא, וצריכין ברכה לפנייה בורא מיני מזונות ולא לאחרי' דנפקי בברכת הזן. שלא מחמת הסעודה לאחר סעודה, טעונין ברכה לפנייה ולאחריהן, פי' אלה הם מיני פירות תאנים וענבים¹⁷⁸ וכיוצא בהן, שדרכן לבוא לאחר סעודה למתק פיו, אם באו בתוך סעודתו ולא היו לפניו בעת שבצע על הפת טעונין ברכה לפנייה, שהרי לא היו לפניו בעת שבצע וגם לאחריהן דלא נפקי בברכת המזון, אבל אם היו לפניו בעת שבירך, המוציא פוטרת הכל¹⁷⁹, כדפרישית, וכדתנן בירך על הפת פטר את הפרפרת.

שאלו את בן זומא, מפני מה אמרו דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעונין ברכה לא לפנייה ולא לאחרי', אמ' להן הואיל ופת פוטרתן, אי הכי יין נמי תפטריה פת, יין¹⁸⁰ גורם ברכה לעצמו, ראיתי כתוב לתלמידי רבי' יצחק מדנפיר¹⁸¹: מיכן נראה לרבי' תם ולר' שאין צריך לברך על שום משקה שאדם שותה בתוך הסעודה חוץ מן היין, כדמפרש' טע' מפ' שקובע ברכה לעצמו, וכן נוהג ר' שאינו מברך על המים שהוא שותה בתוך הסעודה כלל, דדברים הבאין מחמת הסעודה ובתוך הסעודה מיקרה, ואינו נראה לי דבר זה, דדווק' יין פוט' כל מיני משקה ולא פת, ופת פוטרת כל מיני מאכל ולא

168 עתוד"ה אלא ותר"י. 169 ראה אוצה"ג, גספחות, צד 51. 170 אולי צ"ל כיון, 171 מב, א. 172 ראה מאירי, שא"א לפרשה בלפתן, ע"ש. אבל הר"מ בפהמ"ש והריב"ב פי' דפרפרת הוא לפתן, 173 קיד, א. 174 וכ"כ הרז"ה והרשב"א בד"ה אר"פ. 175 לפנינו ליתא:

ואע"פ וכו', ואולי הוא פירוש רבינו ולא מדברי הגמרא. 176 כדעת ר"י בתוד"ה הלכתא, 177 כדעת רש"י, 178 כדעת רש"י, 179 ראה ריא"ז בשה"ג, 180 לפנינו: שאני יין גורם, 181 מובא בשבת"ל ח"א סי' קמג, ועי' תוד"ה אי הכי.